

Odborný časopis pre úrazových chirurgov

Vydavateľ: Slovenská spoločnosť pre úrazovú chirurgiu

2022, ročník 14, číslo 1

ISSN 1335-8588

OBSAH:

Pôvodné práce / Original papers

Slovenská verzia Ao Spine PROST – Holas.M., Gajdoš R., Sýkora L.

Odborný časopis pre úrazových chirurgov

Slovenská verzia Ao Spine PROST – Holas.M., Gajdoš R., Sýkora L.

Abstrakt.

Úrazy chrbtice sú relatívne časté poranenia pohybového aparátu, ktoré sa čoraz častejšie liečia chirurgickou intervenciou. Nakoľko v literatúre neexistuje jednoznačný konsenzus v indikáciách chirurgickej liečby u všetkých typov poranení, je potrebný nástroj umožňujúci hodnotenie funkčných výsledkov po konzervatívnej i operačnej liečbe. Špecifickým nástrojom na takéto hodnotenie liečby poranení chrbtice je AOSpine PROST (Patient Reported Outcome for Spinal Trauma). Nakoľko tento dotazník vyžaduje subjektívne hodnotenie poúrazového stavu samotným pacientom, je nevyhnutný preklad do materinského jazyka respondenta. Autori predkladajú slovenskú preklad tohto dotazníka, ktorý bol adaptovaný a validovaný pre slovenské pomery.

Kľúčové slová:

poranenia chrbtice, výsledok liečby, dotazník, PROST

Úvod.

Úrazy chrbtice sú relatívne frekventné poranenia. V literatúre sa uvádza incidencia 24 -90 prípadov na 100 000 obyvateľov^{1,2}. Podľa štúdie švajčiarskych autorov, takmer 2/3 pacientov so zlomeninou chrbtice je liečených operačne³.

Ani v dnešnej dobe však v literatúre nenachádzame širší konsenzus v indikáciách chirurgickej liečby u všetkých typov poranení chrbtice. Je preto potrebný ďalší výskum zameraný na podrobnejšie hodnotenie funkčných výsledkov operačnej, ale i konzervatívnej liečby. Takéto hodnotenie vyžaduje primerane kvalitný nástroj, aby sa jednotlivé postupy dali relevantne porovnať. Nakoľko takýto formulár nevyhnutne obsahuje v sebe aj subjektívne hodnotenie stavu samotným pacientom, je zrejmé, že pri jeho používaní musí byť k dispozícii verzia v materinskom jazyku respondentov. V praxi sa môžeme stretnúť s viacerými nástrojmi na hodnotenie výsledkov liečby po úraze chrbtice. Tieto sa však sústreďujú hlavne na posúdenie dopadu poškodenia miechy na výsledný stav⁸. Nástroj cielene zameraný na meranie výsledkov liečby po úraze chrbtice u pacientov bez neurologického postihnutia, alebo iba s minimálnym neurologickým postihnutím (AISA C-E), dlho nebol k dispozícii. Najčastejšie používané nástroje^{5,8} na hodnotenie výsledkov liečby poranení chrbtice sú Visual analogue scale /VAS/ , Oswestri Disability Index (ODI)⁴ a SF-36 (Medical Outcomes Study 36-item Short-Form Health Survey)⁹. Tieto nástroje ale nie sú špecificky vytvorené k hodnoteniu

Odborný časopis pre úrazových chirurgov

výsledkov po úraze chrbtice. Ich najväčší nedostatkom je, že nezohľadňujú stav pacienta pred úrazom.

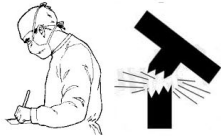
Preto na základe metodológie International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) vydanou WHO 2001 ⁷ bol v roku 2018 vedecko-pracovnou skupinou AOSpine Knowledge Forum Trauma vypracovaný formulár na hodnotenie výsledku liečby špecificky po úraze chrbtice na základe subjektívnych údajov získaných od pacienta, AOSpine PROST (Patient Reported Outcome for Spinal Trauma) ^{6, 10}.

Metodika a výsledky.

AOSpine PROST bol pôvodne vytvorený v holandskom jazyku a neskôr preložený a adaptovaný do angličtiny a následne do ďalších jazykov. V súčasnosti je preložený do 17 jazykov vrátane slovenčiny ¹².

AOSpine PROST dotazník v 19 otázkach hodnotí viaceré aspekty fungovania pacienta po poranení chrbtice a porovnáva súčasný stav so stavom pred nehodou. Každá otázka je pacientom zodpovedaná graficky v rozmedzí 0-100 bodov. Pričom 100 bodov značí stav ako pred úrazom a 0 bodov stav úplnej straty funkcie.

Jednotlivé otázky skúmajú rôzne aspekty kvality života pacienta. Sú zamerané na činnosti v domácnosti; prácu – štúdium; rekreáciu a voľný čas; spoločenský život; chôdzu; cestovanie; zmenu polohy tela; zachovanie polohy; zdvíhanie a prenášanie; osobnú starostlivosť; močenie; stolicu; sexuálnu funkciu; citové funkcie; hladinu energie; spánok; stuhnutosť krku a, alebo chrbta; stratu sily v rukách a, alebo nohách; bolesť chrbta a, alebo krku. Otázky skúmajú väčšinu aspektov života, ktoré môžu byť relevantne ovplyvnené úrazom chrbtice. Výsledky dotazníka poukazujú nielen na aktuálny stav pacienta, ale umožňujú hodnotiť aj dynamiku zmien v čase.

TRAUMA

Odborný časopis pre úrazových chirurgov

AOSpine PROST (Patient Reported Outcome for Spine Trauma)

AOSpine PROST (Pacientom udávané následky po poranení chrbtice) Slovenská verzia

Vaše fungovanie TERAZ v porovnaní s PRED nehodou

Tento dotazník obsahuje 19 otázok o aspektoch vášho života po nehode, ktorá spôsobila Vaše poranenie chrbtice.

Porazte si prečítajte otázky a popíšte situácie.

Odpovedzte na všetky otázky a odpovedajte na každej z nich s krížikom („X“) na stupnici. Ten by mal odrážať, ako fungujete TERAZ v porovnaní PRED nehodou.

Stupnica sa pohybuje v rozsahu od 0 do 100. Je dôležité si uviesť, že 0 označuje úroveň, na ktorej ste NEFUNKČNÝ. 100 indikuje úroveň PRED nehodou, bez ohľadu na to, ako dobre alebo zle ste fungovali pred nehodou.

NIEŠE je príklad

Meno pacienta: _____

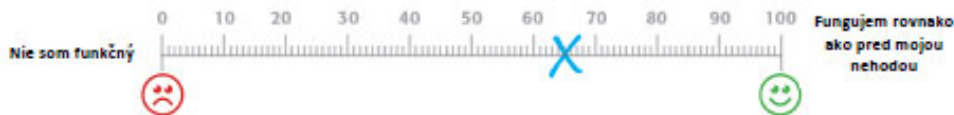
Dátum narodenia: _____

Dátum: _____

(vyplní zdravotnícky pracovník)

0. Čítanie

PRÍKLAD

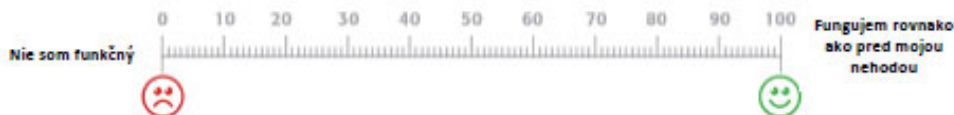

Vyplní PACIENT

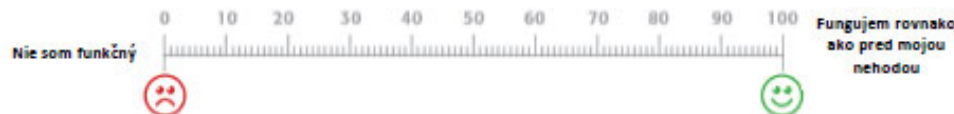
Tu začína dotazník.

V takmer všetkých otázkach sú v zátvorkách uvedené viaceré situácie alebo príklady. Svoju odpoveď založte na situácii alebo príklade, kde ste najviac obmedzený (zdravotne postihnutý)

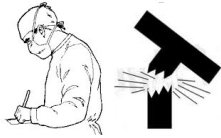
1. Činnosti v domácnosti (napríklad upratovanie v dome a okolo domu, pranie bielizne alebo príprava jedla)

2. Práca / štúdium (ak ste pred nehodou nepracovali alebo neštudovali, túto otázku prosím vynechajte)

Strana 1 - 4

TRAUMA

Odborný časopis pre úrazových chirurgov

9. Zdvíhanie a prenášanie (napr. zdvíhanie tašky s potravinami alebo nesenie dieťaťa)

10. Osobná starostlivosť (ako je kúpanie alebo sprchovanie sa, používanie toalety alebo obliekanie a vyzliekanie)

11. Močenie (ste schopný močiť, môžete zadržať moč)

12. Stolica (ste schopný mať stolicu, môžete zadržať stolicu)

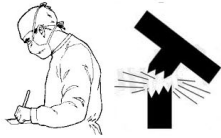
13. Sexuálna funkcia

14. Citové funkcie (napr. pochmúrne, ustarané alebo úzkostné pocity)

Strana 3 - 4

TRAUMA

Odborný časopis pre úrazových chirurgov

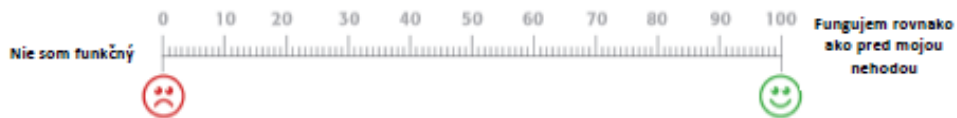
3. Rekreačia a voľný čas (napríklad záuby alebo šport)

4. Spoločenský život (napríklad udržiavanie vzťahov s rodinou, priateľmi a známymi)

5. Chôdza (s pomôckou alebo bez pomôcky)

6. Cestovanie (napríklad šoférovanie, používanie verejnej dopravy alebo iných dopravných prostriedkov)

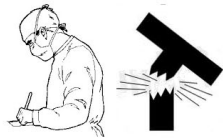
7. Zmena polohy tela (napríklad fahnutie si, sadnutie si, alebo postavenie sa)

8. Zachovanie polohy (napríklad ležanie, sedenie alebo státie, tak dlho ako je to potrebné)

Strana 2 - 4

TRAUMA

Odborný časopis pre úrazových chirurgov

15. Hladina energie (ako je únava alebo apatia)

16. Spánok (napríklad počet hodín spánku a kvalita)

17. Stuhnutosť krku a / alebo chrbta (z hľadiska obmedzenia (zdravotného postihnutia) pri celkovom výkone)

18. Strata sily v rukách a / alebo nohách (z hľadiska obmedzenia (zdravotného postihnutia) pri celkovom výkone)

19. Bolesť chrbta a / alebo krku (z hľadiska obmedzenia (zdravotného postihnutia) pri celkovom výkone)

Obr. Slovenská verzia PROST (Patient Reported Outcome for Spinal Trauma).

Záver:

Nakoľko sa PROST dotazník čoraz častejšie začína používať na funkčné hodnotenie výsledkov liečby poranení chrbtice v štúdiách publikovaných v poslednej dobe, predpokladáme, že slovenská verzia bude účinným nástrojom na hodnotenie výsledkov liečby úrazov chrbtice aj pre pacientov na Slovensku. Podľa našich skúseností hodnotenie výsledkov liečby pomocou PROST dotazníka umožňuje špecifickejšie hodnotenie kvality života pacienta po poranení chrbtice v porovnaní s ODI a VAS.

Literatúra

1. den Ouden LP, Smits AJ, Stadhouders A, Feller R, Deunk J, Bloemers FW. Epidemiology of spinal fractures in a level one trauma center in the Netherlands: a 10 years review. *Spine*. 2019;44(10):732–9
2. Tian Y, Zhu Y, Yin B, et al. Age- and gender-specific clinical characteristics of acute adult spine fractures in China. *Int Orthop*. 2016;40(2):347–53.
3. Bigdon SF, Saldarriaga Y, Oswald KAC, Müller M, Deml MC, Benneker LM, M Ecker T, Albers CE. Epidemiologic analysis of 8000 acute vertebral fractures: evolution of treatment and complications at 10-year follow-up. *J Orthop Surg Res*. 2022 May 14;17(1):270.
4. Fairbank, JC, Couper, J, Davies, JB, et al. The Oswestry low back pain disability questionnaire. *Physiotherapy*. 1980; 66(8): 271-273.
5. Pishnamaz, M, Oikonomidis, S, Knobe, M, et al. Open versus percutaneous stabilization of thoracolumbar spine fractures: a short-term functional and radiological follow-up. *Acta Chir Orthop Traumatol Czech*. 2015; 82(4): 274-281.

Odborný časopis pre úrazových chirurgov

6. Sadiqi, S, Mechteld Lehr, A, Post, MW, et al. Development of the AOSpine Patient Reported Outcome Spine Trauma (AOSpine PROST): a universal disease-specific outcome instrument for individuals with traumatic spinal column injury. *Eur Spine J.* 2017; 26(5): 1550-1557.
7. World Health Organization. International classification of functioning, disability and health: ICF. Geneva: World Health Organization, 2001.
8. Zítka, R, Gakhar, R, Clamp, J, et al. Kyphoplasty augmentation in thoracolumbar spine-clinical outcomes after 2 Years. *Acta Chir Orthop Traumatol Cech.* 2019; 86(3): 188-192.
9. Ware, JE Jr, Sherbourne, CD. The MOS 36-item short-form health survey (SF-36). I. Conceptual framework and item selection *Med Care.* 1992; 30(6):473-83.
10. Sadiqi, S, Post, MW, Hosman, AJ. et al. Reliability, validity and responsiveness of the Dutch version of the AOSpine PROST (Patient Reported Outcome Spine Trauma). *Eur Spine J.* 2021; 30(9): 2631-2644.
11. Sadiqi, S, Dvorak, MF, Vaccaro, AR. et al. Reliability and Validity of the English Version of the AOSpine PROST (Patient Reported Outcome Spine Trauma). *Spine(Phila Pa 1976).* 2020; 45(17): E1111-1118.
12. HOLAS, Martin, et al. Translation, intercultural adaptation, and validation of the Slovak version of AOSpine patient reported outcome for spinal trauma tool. *Bratislavské Lekárske Listy*, 2023, (v tlači).